

VẬN DỤNG TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ “LÍ LUẬN GẮN LIỀN VỚI THỰC TIỄN” TRONG QUÁ TRÌNH GIẢNG DẠY VÀ HỌC TẬP TẠI TRƯỜNG CAO ĐẲNG CẢNH SÁT NHÂN DÂN II

Đỗ Thị Thanh Nga

Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II
Email: thanhngagdpl@gmail.com

Article history

Received: 20/3/2023

Accepted: 17/4/2023

Published: 20/6/2023

Keywords

Ho Chi Minh's ideology, theory, practice, theory in connection with practice, the People's Police College II

ABSTRACT

“Theory in connection with practice” is one of the extremely significant ideas that President Ho Chi Minh has left us today, especially when applied to the teaching and learning process. In order to enhance the effectiveness of teaching Political Theory at the People's Police College II, the lecturers and students always regard the idea “theory in connection with practice” as the principle for teaching and learning. The article explores and studies Ho Chi Minh's thoughts on “theory in connection with practice” and proposes some solutions to improve the quality of teaching political theory subjects at the People's Police College II. These groups of solutions, when applied in practice, can contribute to improving the effectiveness of the principle of “theory in connection with practice” in the process of teaching Political Theory subjects.

1. Mở đầu

Chủ tịch Hồ Chí Minh - danh nhân văn hoá thế giới, Người đã để lại cho dân tộc Việt Nam một di sản tinh thần vô cùng quý giá, đó là hệ thống những quan điểm, toàn diện và sâu sắc trên nhiều lĩnh vực, trong đó có quan điểm “lí luận gắn với thực tiễn” là nội dung hết sức có ý nghĩa. Lí luận được hình thành trên cơ sở khái quát kinh nghiệm thực tiễn, nhưng không phải cứ có kinh nghiệm thực tiễn là có được lí luận. Vì vậy, lí luận không thể ra đời một cách tự phát và luôn luôn phải được bổ sung, hoàn thiện, phát triển bằng tổng kết kinh nghiệm thực tiễn mới, phong phú. Để tránh tình trạng lí luận không phản ánh đời sống thực tiễn, thiếu tính khoa học và cách mạng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đặc biệt nhắc nhở cán bộ, đảng viên tránh tình trạng rất dễ mắc phải là “lí luận suông”, lí luận thuần túy sách vở, xa rời cuộc sống, không có căn cứ, giáo điều, kinh viện. Người chỉ rõ: “*Lí luận mà không có liên hệ thực tiễn là lí luận suông*” (Ban Bí thư Trung ương Đảng, 2011a, tr 95).

Về hoạt động thực tiễn và vai trò của lí luận với thực tiễn, Chủ tịch Hồ Chí Minh cho rằng, thực tiễn đúng đắn phải được chỉ đạo, soi đường, dẫn dắt bởi một lí luận khoa học, đúng đắn, nếu không thực tiễn sẽ là thực tiễn mù quáng, mò mẫm, mất phương hướng. Người nhắc nhở: “*Thực tiễn không có lí luận dẫn đường thì thành thực tiễn mù quáng*” (Ban Bí thư Trung ương Đảng, 2011a, tr 95). Với Người, học là để hiểu biết, để làm việc, học để phục vụ cách mạng, phục vụ nhân dân, học để làm người. Muốn vậy, phải có thói quen đem “lí luận gắn liền với thực tiễn”, đem những lí luận đã tiếp thu được cùng với những kinh nghiệm đã tích lũy được trong đời sống hàng ngày mà áp dụng vào các công việc thực tế (Nguyễn Văn Điều, 2018).

Với tinh thần đó, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn chú trọng đến tính thực tế, bất cứ việc gì cũng phải xuất phát từ yêu cầu thực tế, phải thiết thực. Vì vậy, để phát huy hiệu quả giảng dạy các môn Lí luận chính trị tại Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II, giảng viên và học viên phải lấy “lí luận gắn liền với thực tiễn” là nguyên tắc để giảng dạy và học tập. Bài báo tìm hiểu, nghiên cứu tư tưởng Hồ Chí Minh về “lí luận gắn liền với thực tiễn” và đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao chất lượng dạy học các môn lí luận chính trị tại Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II.

2. Kết quả nghiên cứu

2.1. Tư tưởng Hồ Chí Minh về “lí luận gắn liền với thực tiễn”

Tư tưởng Hồ Chí Minh về mối quan hệ giữa lí luận và thực tiễn được hình thành trên cơ sở thực tiễn cách mạng của Người và thế giới quan duy vật biện chứng. Theo quan điểm của chủ nghĩa duy vật biện chứng, thực tiễn là cơ sở, nguồn gốc, động lực của nhận thức (lí luận), là thước đo của chân lí. Ngược lại, lí luận (nhận thức) góp phần định hướng cho thực tiễn, giúp hoạt động thực tiễn đúng đắn hơn, nhanh hơn. Mác và Ăngghen (1994) đã chỉ rõ: “*Sự quan sát dựa vào kinh nghiệm tự nó không bao giờ có thể chứng minh được đầy đủ tính tất yếu*” (tr 781). Từ cơ sở lí luận và thực tiễn đó, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đưa ra quan điểm về lí luận và thực tiễn như sau:

Về lí luận, Người cho rằng: “*Lí luận là sự tổng kết kinh nghiệm của loài người, là tổng hợp những tri thức về tự nhiên và xã hội tích trữ lại trong quá trình lịch sử*” (Ban Bí thư Trung ương Đảng, 2011a, tr 96). Như vậy, lí luận được hình thành trên cơ sở khái quát kinh nghiệm thực tiễn, nhưng không phải cứ có kinh nghiệm thực tiễn là có được lí luận. Nếu chỉ là kinh nghiệm thông thường chưa được tổng kết, chưa được khái quát hoá, thì nó chỉ dừng lại ở tri thức kinh nghiệm. Bên cạnh đó, nếu lí luận đã hình thành phải thường xuyên được bổ sung, kiểm nghiệm của thực tiễn, phải được ứng dụng vào trong thực tiễn, nếu không được áp dụng vào trong thực tế, không được thực tiễn kiểm nghiệm, chứng minh thì nó sẽ trở thành lí luận suông. Người cũng nhấn mạnh: “*Lí luận cốt để áp dụng vào công việc thực tế. Lí luận mà không áp dụng vào thực tế là lí luận suông. Dù xem được hàng ngàn, hàng vạn quyển lí luận, nếu không biết đem ra thực hành, thì khác nào một cái hòm đựng sách*” (Ban Bí thư Trung ương Đảng, 2011b, tr 274). Trong tư duy của Chủ tịch Hồ Chí Minh, “lí luận” và “thực tiễn” là 2 cặp phạm trù gắn liền với nhau, có mối quan hệ biện chứng với nhau. Người đã sử dụng rất nhiều cụm từ để thể hiện mối quan hệ này, như: “Lí luận liên hệ với thực tế”, “Lí luận kết hợp với thực hành”, “Lí luận đi đôi với thực tiễn”...

Trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn luôn quán triệt nguyên tắc thống nhất giữa lí luận với thực tiễn, coi đây là nguyên tắc căn bản của chủ nghĩa Mác - Lênin; là một biện pháp cơ bản để ngăn ngừa, khắc phục bệnh kinh nghiệm và bệnh giáo điều. Người nhấn mạnh là: “*Thống nhất giữa lí luận và thực tiễn là một nguyên tắc căn bản của chủ nghĩa Mác - Lênin. Thực tiễn không có lí luận hướng dẫn thì thành thực tiễn mù quáng. Lí luận mà không có liên hệ với thực tiễn là lí luận suông*” (Ban Bí thư Trung ương Đảng, 2011a, tr 95). Trong tác phẩm *Sửa đổi lối làm việc*, Người nêu cụ thể: “*Lí luận là đem thực tế trong lịch sử, trong kinh nghiệm, trong các cuộc đấu tranh, xem xét, so sánh thật kĩ lưỡng rõ ràng, làm thành kết luận. Rồi lại đem nó chứng minh với thực tế. Đó là lí luận chân chính*” (Ban Bí thư Trung ương Đảng, 2011b, tr 273). Bàn về vấn đề này, Người đã mượn những hình ảnh rất quen thuộc trong cuộc sống để ví dụ, Người ví: “*Lí luận cũng như cái tên (hoặc viên đạn). Thực hành cũng như cái đích để bắn. Có tên mà không bắn, hoặc bắn lung tung, cũng như không có tên*” (Ban Bí thư Trung ương Đảng, 2011b, tr 275).

Để thực hành nguyên tắc lí luận gắn liền với thực tiễn trong thực tiễn, theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, phải khắc phục bệnh coi khinh lí luận và tránh bệnh lí luận suông, giáo điều. Bởi việc xem thường lí luận, coi khinh lí luận nhất định sẽ dẫn tới bệnh kinh nghiệm, tuyệt đối hoá kinh nghiệm. Người chỉ rõ: “*Có kinh nghiệm mà không có lí luận cũng như một mắt sáng một mắt mờ*” (Ban Bí thư Trung ương Đảng, 2011b, tr 274). Cùng với việc chống giáo điều trong học tập chủ nghĩa Mác - Lênin thì còn phải chống giáo điều trong vận dụng lí luận cũng như kinh nghiệm của nước khác, ngành khác.

Quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về “lí luận gắn liền với thực tiễn” trong giai đoạn hiện nay vẫn còn nguyên giá trị, một triết lí sống trong chỉ đạo hoạt động thực tiễn cũng như trong hoạt động học tập nghiên cứu, giảng dạy, nhất là giảng dạy LLCT.

2.2. Thực tế vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về “lí luận gắn liền với thực tiễn” vào giảng dạy và học tập tại Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II

Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II là đơn vị trực thuộc Bộ Công an, với chức năng cơ bản là đào tạo, bồi dưỡng, rèn luyện nên những người chiến sĩ có bản lĩnh chính trị vững vàng, giỏi về chuyên môn, thành thạo về nghiệp vụ. Vì vậy, công tác giảng dạy LLCT tại trường là nhiệm vụ rất quan trọng. Việc nâng cao chất lượng giảng dạy, học tập môn LLCT là đòi hỏi thường xuyên trong công tác giảng dạy và một trong những giải pháp góp phần nâng cao chất lượng các môn LLCT đó chính là vận dụng quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về “lí luận gắn liền với thực tiễn” vào trong hoạt động giảng dạy, học tập tại nhà trường.

Nhìn chung, trong những năm qua, đội ngũ giảng viên nhà trường cũng đã rất quan tâm đến việc học tập, nghiên cứu lí luận thông qua việc tham gia các lớp đào tạo, bồi dưỡng về chuyên môn, nghiệp vụ cũng như tích cực trong tham gia nghiên cứu thực tế thông qua hoạt động đi thực tế ở cơ sở, từ thực tế dài hạn đến thực tế thường xuyên hàng năm để kịp thời cập nhật, nắm bắt những vấn đề nảy sinh trong thực tiễn nhằm hướng đến thực hiện nguyên lí “lí luận gắn liền với thực tiễn” cũng như từng bước nâng cao chất lượng, hiệu quả của công tác giảng dạy. Đối với học viên nhà trường, trong những khoá học đào tạo vừa qua, các em luôn chủ động học tập nghiên cứu các học phần LLCT. Đồng thời, cũng đã có quá trình trải nghiệm thực tế, đối chiếu những kiến thức lí luận đã học tại học phần LLCT trong hoạt động thực tế “3 cùng”: “Cùng ăn, cùng ở, cùng làm với nhân dân”.

Bên cạnh đó, vẫn tồn tại những hạn chế nhất định làm cho nguyên tắc “lí luận gắn liền với thực tiễn” chưa phát huy hết hiệu quả. Đối với giảng viên, trong quá trình giảng dạy còn nghiêng về lí luận, chưa đưa nhiều các tình huống, sự kiện chính trị xã hội vào các tiết thảo luận hay tiết giảng để học viên tranh luận, qua đó có thể vận dụng

kiến thức đã học vào đánh giá, nhận định các vấn đề trong thực tiễn. Điều này làm cho tiết học không tạo được hứng thú cho học viên, dễ gây nhàm chán. Khi đánh giá kết quả học tập vẫn chủ yếu là đề tự luận, với nội dung thiên về kiểm tra khả năng ghi nhớ kiến thức, vì vậy chưa đánh giá được quá trình chuyển biến về mặt nhận thức của học viên, cũng như chưa đánh giá về kỹ năng tư duy, đánh giá vấn đề trong thực tiễn.

2.3. Một số giải pháp góp phần nâng cao hiệu quả công tác giảng dạy và học tập các môn Lí luận chính trị tại Nhà trường theo hướng “lí luận gắn liền với thực tiễn”

2.3.1. Đối với đội ngũ giảng viên Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II

Thứ nhất, tiếp tục nâng cao nhận thức cho toàn thể giảng viên về sự cần thiết của việc nghiên cứu, vận dụng nguyên tắc “lí luận gắn liền với thực tiễn” của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong hoạt động giảng dạy các môn LLCT tại nhà trường vì đây là vấn đề có ý nghĩa hết sức quan trọng. Thông qua việc nghiên cứu, học tập quan điểm trên sẽ giúp người dạy xây dựng được cho mình một phương pháp làm việc khoa học, hiệu quả trong công tác nghiên cứu, giảng dạy mà còn giúp cho giảng viên tích cực trong việc học tập, nâng cao trình độ lí luận, thu thập, tích lũy kiến thức thực tế, từ đó làm cho kiến thức của mình ngày càng thêm phong phú từ phương diện lí luận lẫn cả thực tiễn, đảm bảo quá trình giảng dạy ngày càng có hiệu quả, chất lượng. Ngược lại, nếu không ý thức rõ về tầm quan trọng của việc vận dụng nguyên tắc “lí luận gắn liền với thực tiễn”, thì người dạy sẽ rơi vào tình trạng một là thuần về giảng dạy lí thuyết, hai là chủ nghĩa kinh nghiệm không có sự hệ thống trong bài giảng. Rơi vào một trong hai vấn đề trên đều gây khó hiểu cho người học trong việc tiếp thu bài học, dẫn tới hiệu quả giảng dạy không cao và giảng dạy cũng không đạt tới mục tiêu của môn học.

Thứ hai, đổi mới phương pháp giảng dạy, đưa vào quá trình giảng dạy những phương pháp dạy học tích cực nhằm nâng cao tính tích cực của người học. Lồng ghép các sự kiện chính trị, văn hoá - xã hội trong thực tiễn vào quá trình dạy học, qua đó rèn luyện tư duy, óc phán đoán và kỹ năng xử lí các vấn đề trong thực tiễn dựa trên nền tảng thế giới quan duy vật biện chứng của Chủ nghĩa Mác - Lênin. Khi được lồng ghép các sự kiện trong đời sống vào bài học để học viên đánh giá phân tích, sẽ làm cho người học thấy đây không phải là môn học mang tính trừu tượng, khô khan, chỉ “thuần” lí thuyết, mà đây là môn học với lí thuyết được đúc từ chính thực tiễn, mang hơi thở cuộc sống. Người học sẽ thấy rất hữu ích, qua đó sẽ kích thích tinh thần học tập, nghiên cứu.

Thứ ba, không ngừng học hỏi, nghiên cứu nâng cao trình độ LLCT, thường xuyên thực hiện công tác nghiên cứu lí luận thông qua việc tích cực tham gia các lớp đào tạo, bồi dưỡng về trình độ chuyên môn; thông qua việc nghiên cứu tài liệu, sách, báo... cũng như tham gia viết các bài báo khoa học. Thực hiện thường xuyên những công việc trên sẽ giúp giảng viên tăng cường, trau dồi khả năng nghiên cứu lí luận, nghiên cứu khoa học, tạo điều kiện nắm vững kiến thức lí luận, nâng cao trình độ lí luận của mình (Ngô Văn Hường, 2018). Bên cạnh đó, giảng viên phải thường xuyên tham gia viết báo, viết bài đấu tranh chống giọng điệu xuyên tạc, phản động của các thế lực thù địch; qua đó rèn luyện tư duy khoa học và khả năng áp dụng thế giới quan duy vật biện chứng của mình vào trong thực tiễn và công tác đấu tranh bảo vệ Đảng, Nhà nước và vì sự phát triển của xã hội.

Thứ tư, tích cực tham gia hoạt động nghiên cứu thực tế tại các địa phương nhằm tích lũy kinh nghiệm thực tế, kiến thức thực tiễn để có thể vận dụng vào trong hoạt động giảng dạy. Kiến thức tiếp thu trong quá trình hoạt động thực tiễn là nguồn tư liệu quý giá trong quá trình giảng dạy. Việc vận dụng kiến thức thực tế vào giảng dạy là một trong những cách thức giúp người học dễ hiểu hơn, làm cho bài học gần gũi hơn đối với người học.

2.3.2. Đối với học viên Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II

Thứ nhất, mỗi học viên cần phải tự nâng cao nhận thức tầm quan trọng và ý nghĩa của các môn Lí luận chính trị, qua đó để bản thân mỗi học viên tự có nhu cầu nghiên cứu học tập bộ môn để bản thân giữ vững bản lĩnh chính trị, không bị lung lay trước các giọng điệu xuyên tạc của kẻ thù.

Thứ hai, mỗi học viên cần áp dụng kiến thức lí luận đã học được trong các môn Lí luận chính trị vào hoạt động thực tiễn. Từ đó, góp phần bổ sung thêm kiến thức lí luận cho phù hợp với thực tiễn, đồng thời để cho kiến thức lí luận không đơn thuần là những con chữ khô khan mà nó chính là cuộc sống, là thực tiễn - như Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nói: “*Lí luận rất cần thiết, nhưng nếu cách học tập không đúng thì sẽ không có kết quả. Do đó, trong lúc học tập lí luận, chúng ta cần nhấn mạnh: Lí luận phải liên hệ với thực tế*”, “*Học phải đi đôi với hành, chứ không phải học để nói suông*” (Ban Bí thư Trung ương Đảng, 2011c, tr 116).

Thứ ba, thông qua các hoạt động thực tế kiểm nghiệm những kiến thức đã học, đặc biệt là thực hành công tác dân vận trên nền tảng thế giới quan của chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh. Dân vận là một việc làm quan trọng của một người chiến sĩ Công an nhân dân - bởi theo Người: “*Trong bầu trời không gì quý bằng nhân dân. Trong thế giới, không gì mạnh bằng lực lượng đoàn kết của nhân dân*” (Ban Bí thư Trung ương Đảng, 2011d, tr 453). Với

kiến thức nền tảng chủ nghĩa Mác - Lênin, thế giới quan duy vật biện chứng, sự nắm chắc về lịch sử dân tộc, kiến thức pháp luận sẽ là nền tảng lí luận vững chắc cho các học viên thực hiện công tác vận động quần chúng ngay từ khi còn ngồi trên ghế nhà trường. Từ đó có cho mình kinh nghiệm quý báu để áp dụng bài học vào thực tiễn khi vận động quần chúng sau này, để người dân nghe và làm theo, ủng hộ, tự giác hành động.

Thứ tư, mỗi học viên cần rèn luyện bản thân để tránh căn bệnh chủ quan, khắc phục bệnh “lười học” lí luận và tránh “bệnh lí luận suông, giáo điều”. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, điều quan trọng khi học tập chủ nghĩa Mác - Lênin là phải chống giáo điều. Người nhắc nhở không học theo kiểu “*mượn những lời của Mác, Lênin để làm cho người ta lầm lẫn*” (Ban Bí thư Trung ương Đảng, 2011e, tr 120) và học tập chủ nghĩa Mác - Lênin là phải học tinh thần của chủ nghĩa Mác - Lênin, học tập lập trường, quan điểm và phương pháp của chủ nghĩa Mác - Lênin để áp dụng lập trường, quan điểm và phương pháp ấy mà giải quyết cho tốt những vấn đề thực tế. Người đã căn dặn: “*Học tập chủ nghĩa Mác - Lênin là học tập cái tinh thần xử trí mọi việc, đối với mọi người và đối với bản thân mình, là học tập những chân lí phổ biến của chủ nghĩa Mác - Lênin để áp dụng một cách sáng tạo vào hoàn cảnh thực tế... Học để mà làm*” (Ban Bí thư Trung ương Đảng, 2011b, tr 96).

3. Kết luận

Quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về “lí luận gắn liền với thực tiễn” trong giai đoạn hiện nay có ý nghĩa hết sức to lớn cả về phương diện lí luận và thực tiễn. Điều này được thể hiện rất rõ trong Chỉ thị số 23-CT/TW ngày 9/2/2018 của Ban Bí thư về tiếp tục đổi mới, nâng cao chất lượng, hiệu quả học tập, nghiên cứu, vận dụng và phát triển chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh trong tình hình mới đã đề ra nhiệm vụ và giải pháp, trong đó nhấn mạnh phải: “*Phát huy dân chủ trong công tác tổng kết thực tiễn, nghiên cứu lí luận; tôn trọng tính sáng tạo và nâng cao ý thức trách nhiệm của nhà khoa học, tăng cường trao đổi, đối thoại trong nghiên cứu lí luận*” (Ban Bí thư Trung ương Đảng, 2018). Qua đó cũng cho thấy, Đảng ta rất coi trọng việc vận dụng nguyên tắc “Lí luận gắn liền với thực tiễn” của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Việc gắn lí luận với thực tiễn trong quá trình giảng dạy và học tập tại Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II sẽ giúp giảng viên xây dựng được ý thức tự giác trong học tập, nâng cao trình độ lí luận; thu thập, tích lũy kiến thức thực tế; giúp học viên có cái nhìn khách quan vào thực tiễn, bước đầu vận dụng vào việc đánh giá, nhận xét các vấn đề thực tiễn xã hội, đồng thời từng bước hình thành các kĩ năng cơ bản như thuyết trình, kĩ năng dân vận... Qua đó, mỗi học viên sẽ thấy rằng việc học lí luận là thiết thực và rất ý nghĩa, là nhu cầu tự thân, để mình trở thành người công dân tốt cho xã hội, người chiến sĩ công an “*Vì nước quên thân, vì dân phục vụ*”.

Tài liệu tham khảo

- Ban Bí thư Trung ương Đảng (2011a). *Hồ Chí Minh toàn tập* (tập 11). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- Ban Bí thư Trung ương Đảng (2011b). *Hồ Chí Minh toàn tập* (tập 5). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- Ban Bí thư Trung ương Đảng (2011c). *Hồ Chí Minh toàn tập* (tập 15). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- Ban Bí thư Trung ương Đảng (2011d). *Hồ Chí Minh toàn tập* (tập 10). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- Ban Bí thư Trung ương Đảng (2011e). *Hồ Chí Minh toàn tập* (tập 7). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- Ban Bí thư Trung ương Đảng (2018). *Chỉ thị số 23-CT/TW ngày 09/2/2018 về tiếp tục đổi mới, nâng cao chất lượng, hiệu quả học tập, nghiên cứu, vận dụng và phát triển chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh trong tình hình mới*.
- Mác, C., & Ăngghen, Ph. (1994). *Toàn tập* (tập 20). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- Ngô Văn Hường (2018). Góp phần tìm hiểu “thực tiễn luận” của Hồ Chí Minh trong tác phẩm “Thực hành sinh ra hiểu biết, hiểu biết tiến lên lí luận, lí luận lãnh đạo thực hành”. *Tạp chí Giáo dục, số đặc biệt tháng 8*, 275-277.
- Nguyễn Văn Điều (2018). Vận dụng quan điểm của Hồ Chí Minh về “gắn lí luận với thực tiễn, học đi đôi với hành” trong việc nâng cao chất lượng, hiệu quả nghiên cứu, giảng dạy lí luận chính trị hiện nay. *Tạp chí điện tử Tổ chức Nhà nước*, đăng ngày 14/7/2018.